

Проведений аналіз має допомогти визначити основні доцільні форми і методи спеціалізації автотранспортних підприємств, дати можливість оцінити ефективність проведення таких методів, запропонувати методику та шляхи реалізації спеціалізації

Характер конкуренції на ринку збуту автотранспортних послуг і робіт може носити різний характер: бажання-конкуренти, товарно-родові конкуренти, товарно-видові конкуренти, марки-конкуренти, які створюють такі конкурентні переваги як якість і технічні характеристики послуг, технологічні організації послуг, надійність виконання послуг, вартість послуг. Внаслідок розвитку спеціалізації підприємств обсяг транспортних робіт збільшується більш високими темпами, ніж обсяг виробленої продукції. Тому темпи росту продуктивності праці на транспорті повинні бути вище ніж в основному виробництві. Це, в свою чергу, дозволить перерозподілити споживчий ринок автотранспортних послуг.

Література

1. Моисеева Н. К. Конкурентоспособность, маркетинг, обновление. / Н. Моисеева, Ю. Анискин. — М. : Внешторгиздат, Т. 1, 1993. — 158 с.
2. Реструктуризація підприємств України в умовах конкурентного середовища: теорія і практика: Збірник. — Х. : Лівий берег, 2000. — 395 с.
3. Реструктуризація підприємств и компаний: справочное пособие / [ред. И. Мазур]. — М. : Высш. шк., 2000. — 587 с.
4. Виханский О. С. Стратегическое управление / . Виханский О. С. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1995.

Надійшла 26.04.2011

УДК 502.2:330.341.1:339.9 «71»:929

П. І. СОКУРЕНКО, І. М. АВРАМЕНКО, О. М. ТРЕТЯК

Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля

ВЧЕННЯ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО ПРО НООСФЕРУ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті аналізуються актуальні питання вчення В. І. Вернадського про ноосферу в контексті інноваційного розвитку світової економіки.

The pressing questions of studies of V. I. Vernadskiy about noosphere in the context of innovative development of world economy are analysed in the article.

Ключові слова: ноогенеза, біосфера, ноосфера, інноваційна економіка, нооекономіка, ноосупільство.

Постановка проблеми. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу в контексті інноваційного розвитку світової економіки потребує аналізу створення людством планетарного простору, в тому числі і економічного, вирішення глобальних проблем з точки зору зростання ентропії, необхідності сталого розвитку, сутності біосфери та її трансформації в ноосферу, живої речовини, яку людина використовує для задоволення своїх матеріальних та духовних потреб, ролі науки, наукової творчості, креативної діяльності людини, її особистості, знань в інноваційному розвитку світової економіки, домінуючою лінією якої як і планетарного суспільства в цілому, є науково-технічний прогрес.

Вступ. В. І. Вернадський – геніальний вчений природознавець, мислитель, організатор науки, основоположник багатьох нових наук (геохімії, біогеохімії, радіології та інших). Він по-новому розглянув єдність людини і навколишнього середовища, переглянув нагромаджені раніше знання, визначив шляхи пізнання Всесвіту і законів розвитку цивілізації, створив вчення про біосферу і ноосферу, довів неминучість трансформації біосфери в ноосферу та незворотність цього процесу, в якому вирішальну роль відіграє людина, її творча праця та наукова думка. Люди науки 21 століття продовжують розробку творчої спадщини геніального вченого заради прогресу, заради життя майбутніх поколінь, заради нашого спільного благополуччя [1, с. 111]. Це обумовлює актуальність теми. Перехід людства на нову стадію цивілізаційного прогресу відображає нерівномірний інноваційний розвиток світової економіки. Так в умовах ринкової економіки живуть 150 країн, але домоглися визначних успіхів в економіці та добробуті народів лише 25-30 країн, які поєднали ринкову економіку з її науково-технологічним переозброєнням і становленням нового технологічного способу виробництва [2, с. 16].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Методологічні основи біосферного розвитку з переходом в ноосферний в останній час цікавлять багатьох дослідників. Так можна виокремити праці таких науковців: Амонашвілі Ш.О., Гальчинського А.С., Рибалки В.В., Ситника К.М., Федулової Л.І., Чухна А.А., Шмиговської В.В. та інших. В їх працях аналізуються проблеми біосфери, ноосфери, стабільного розвитку планетарного суспільства, його економіки, в тому числі інноваційної складової, трансформації біосфери в ноосферу та ролі в цьому процесі науки, науково-технологічного прогресу, інноваційної економіки розвинених країн світу, що базується на знаннях, ТНК, діяльності людини, її творчості, інтелекту, розуму,

особистості.

Метою наукового дослідження є аналіз вчення В.І. Вернадського про ноосферу та сучасних проблем переходу біосфери в ноосферу в контексті інноваційного розвитку світової економіки.

Виклад основного матеріалу. Вернадський В.І. залишив великий рукопис «Научная мысль как планетарное явление» в якому передбачав, що тільки спільними зусиллями усіх держав можна успішно вирішувати суттєві питання життя всього людства. Прискорення системної зміни світу в перехідний період сучасної епохи, криза міжсистемних трансформацій з усією наполегливістю сигналізують нам про якісно новий етап в геологічній історії Землі і одночасно і також новий стан об'єднаного колективною працею в єдність людства, яке вже керується морально-орієнтованим колективним Розумом. Перехід у такий стан в сучасній політиці одержав визначення сталого або регульованого розвитку.

На основі вирішення проблем сталого розвитку відбувається економічне зростання в результаті використання досягнень науково-технічного прогресу (НТП) як основи підвищення ефективності та конкурентоспроможності фірм, корпорацій, галузей, національних економік. З поширенням інформаційно-телекомунікаційних технологій та їх впровадженням найрозвинутішими країнами світу підвищило внесок НТП в приріст ВВП від 75 до 100 % [3, с. 18]. Крім позитивного, негативною рисою НТП є те, що засоби, які забезпечують життєдіяльність людей, трансформуються в засоби її розрушення. Деградацію біосфери передбачав В.І. Вернадський, ототожнюючи діяльність людини з геологічною силою. Пізніше, на замовлення організаторів Римського Клубу, інтернаціональна група науковців виконала прогноз найбільш імовірних шляхів розвитку людства наприкінці ХХ і впродовж усього ХХІ століття. Результат їх роботи справив дуже велике враження на Заході і виданий в книзі "Межі зростання". За матеріалами досліджень групи Д. Медоуза значні негативні явища мали розпочатися в інтервалі 2010 – 2020 років, а повний колапс всього людства з дуже великим вимиранням був передбачений на середину ХХІ століття. Причиною цього мало стати жажливе забруднення довкілля, вичерпання ресурсів ґрунту і природних енергетичних джерел, використання людством яких є справжнім фундаментом сучасної цивілізації [4]. У відповідь на цю загрозу в умовах глобалізації держави вступили в багатосторонні домовленості, які все ще перебувають у дискусійній площині [5, с. 27], хоч певні зрушення вже відбулися.

Концепція сталого розвитку була вперше проголошена в 1987 році в доповіді Світової комісії з навколишнього середовища і розвитку. Згодом, 1992 року у Ріо-де-Жанейро на Всесвітній конференції з навколишнього середовища була прийнята концепція сталого розвитку в контексті глобалізації. У рамках Кіотського договору діє домовленість країн світу про становлення, розвиток і перспективи ринку права на шкідливі викиди парникових газів [6, с. 81].

На 42 сесії Генасамблеї ООН прийнята Концепція міжнародної економічної безпеки, основними елементами якої є економічна, політична, соціальна, екологічна, ресурсно-сировинна та фінансова складові. Міжнародне економічне співробітництво здійснюється також в рамках реалізації антикризової програми "Групи двадцяти", пріоритетними завданнями якої є забезпечення сталого і збалансованого економічного зростання.

Названі заходи, як і заходи подолання економічної, паливно-енергетичної, сировинної, продовольчої та інших форм глобальної кризи, є водночас антиентропійними процесами. Згідно концепції про ноосферу В.І. Вернадського, у разі їх реалізації, вони стануть системоутворюючими та організуючими чинниками формування цілісної глобальної економіки, консолідації її енергії, створення загальнопланетарного синергічного ефекту, спонукатимуть мобілізації антиентропійних процесів, що мають місце у природі, суспільстві та мисленні, відображаючи наразі не однаковий вплив країн світу на біосферу. Найбільший вплив на неї здійснюють Китай та Індія – світові держави, в яких проживає зараз 40% населення планети. Сьогодні їх вплив відчувається у всьому світі. Відбувається бурхливий розвиток їх економіки. Середньорічні темпи зростання у КНР після старту реформ, який розпочався два десятиріччя, тому складають 9,5 %. Подвоєння ВВП досягнуто тільки за останні 10 років. Господарська трансформація в Індії знаходиться на початковій стадії. ВВП на душу населення тут – близько 2,5 тис. дол. (для порівняння : в Китаї – 4,6 тис.). Але її економіка прискорюється. За оцінкою Duktische Bank, по темпам зростання ця країна обгонить КНР на протязі найближчих 15 років [7, с. 115]. Інтенсивно зростаючі економіки цих країн дедалі більше вимагатимуть ресурсів зростання (і насамперед природних), дуже швидко сформується новий конфлікт інтересів у боротьбі за ці ресурси, подолати який допоможе інноваційне піднесення. Сьогодні ці країни формують глобальну біосферу [8, с. 11].

Попри цьому процеси планетарного розвитку потребують колективного договору – загальнопланетарної конституції, яка має прийти на зміну існуючим наднаціональним міжнародним організаціям, а також системі міжнародних фінансових відносин. Саме в такому суспільстві відбувається поєднання не лише приватних (особистості та сім'ї), колективних, загальнопланетарних економічних інтересів, а й ціннісних духовних орієнтирів та потреб, які нерозривно пов'язані з буттям та існуванням людини: потреби людського розуму, потреби пізнання і комунікацій, здатності особистості оцінювати власний креативний потенціал, співпраці та єднання з іншими тощо [9, с. 62]. Усвідомленню цих понять допомагає вчення про ноосферу В.І. Вернадського, яке він розробив у 20-30-их роках 20 століття. Поняття ноос (розум) запропонував вчений Ле Руа у 1926 р. Термін ноосфера походить від грецьких слів „ноос”

(розум) і сфера (куля) й означає якісно новий стан біосфери Землі (її перебудови) і навколишнього простору, (а отже, нової оболонки Землі), що формується під впливом розумової та фізичної діяльності людства, яку можна порівняти з могутніми природничими геологічними процесами [10, с. 620].

Ноосфера – закономірний результат розвитку біосфери. Такий висновок зробив В.І. Вернадський. Термін біосфера вперше увів в біологію Ж. Ламарк, а в геологію Е. Зюсс в 19 ст. Але тільки в лекціях В.І. Вернадського, що прочитані ним в Університеті Сорбонни в 1922-1923 рр. і виданій в Ленінграді в 1926 р. книзі вченого про біосферу викладені основні положення його вчення. Тому дійсним автором теорії про біосферу визнано саме В.І. Вернадського, який довів, що біосфера є оболонка життя-сфера існування живої речовини.

На думку В.І. Вернадського, жива речовина означає сукупність усіх живих організмів біосфери, яка кількісно виражена в хімічному складі, масі й енергії, що переробляють і переміщують різні види речовин (тверду, рідку, газоподібну), акумулюють і перетворюють космічне випромінювання [11, с. 18]. Саме жива речовина, як геологічно вічний процес, хоча окремі частинки її є смертними, є „трансформатором і нагромаджувачем космічної енергії”. Вчений відносить до елементів живої речовини всю водяну оболонку землі, нижню частину атмосфери, в якій існують люди, птахи, комахи, а також літосферу (верхню частину твердої оболонки землі, в якій живуть бактерії).

Ноосфера представляє собою закономірну трансформацію біосфери під впливом перетворюючої ролі науки та соціально організованої праці людства. У біосфері відбувається трансформація сонячної енергії у біохімічну енергію живої речовини, яку людина використовує для матеріальних і духовних потреб. В результаті цього виникає найвища якісно нова форма руху матерії – соціальна. Аналіз біосферних та біохімічних процесів, що відбуваються в біосфері, а також вплив на біосферу людської діяльності, допоміг В.І. Вернадському розкрити явища, пов'язані із соціальним рухом речовини, і зробити висновок про перехід біосфери у ноосферу – сферу розуму. З таким переходом „перед людиною відкривається велике майбутнє, якщо вона зрозуміє це і не використовуватиме свій розум і свою працю на самовинищення”.

[12, с. 327]. Відомий вчений, чії праці привели до створення „Всесвітньої Павутини” Б.Джой, звертає увагу на особливо небезпечні наукові напрями, за якими розвиток і розповсюдження знань слід обмежити. Це – нанотехнології (розробка мікроскопічних інтелектуальних роботів) і гена інженерія. „Високі технології ставлять під загрозу існування людства”. Вчений попереджає: наслідки їх застосування можуть бути набагато страшнішими від тих проблем, з якими зіткнулося людство з появою ядерної зброї [13, с. 73]. У цих умовах головним пріоритетом науки повинна бути екологічна стабілізація планети, яка так необхідна для соціального розвитку людини.

Вищим ступенем соціальності французький вчений Тейяр де Шарден назвав такий тип конвергенції, коли протилежна сторона взаємин розглядається не як об'єкт, а як такий самий суб'єкт, як „Я”, як друге „Я”. Мається на увазі диференційована соціальна єдність, у якій системна цілісність людського роду формується, на основі не матеріального, а духовного синтезу – синтезу, в якому кожна особистість, зберігаючи свою унікальність, водночас утворює себе реальним „центром перспективи”. У цьому відношенні нова модель соціальної конвергенції розглядається як „вищий ступінь гармонізованої складності”, що набуває ознак „синтезу центрів”, у процесі якого суб'єкти глобалізації, які зближуються та взаємодіють, не поглинаються один одним, не втрачають своєї оригінальності, а самозбагачуючись, залишаються самими собою [14, с. 16]. А разом з цим соціальна форма руху енергії породжує нове джерело і форму енергії – ноосферну і біосоціальну енергію. Через механізм суспільного виробництва біосоціальна енергія формує суспільну людину з її приватними інтересами особистості та членів її сім'ї, колективними, суспільними, загальнопланетарними, які органічно пов'язані між собою і суспільну культуру Тому, за Вернадським, ноосфера – це „галузь людської культури і вияв людської думки”, „це біосфера, трансформована науковою думкою” [15, с. 274].

Найбільш глибоке концептуальне розуміння процесу формування ноосфери, на думку Вернадського, дає політична економія, що заснована на трудовій теорії вартості. Така політична економія відображає трансформаційні процеси, в яких рушійною силою є суспільне виробництво, насамперед розумова праця, яка на основі суспільного поділу праці обумовлює тісний взаємозв'язок людства, взаємозалежну працю один до одного. Найвища цінність людства є праця, яка створила людину, і вона (праця) повинна бути розумною, вільною і добровільною. Звідси випливає, що людина, людський чинник є лише продуктом виробництва, інформаційні фактори якого в умовах інформаційної революції потребують переосмислення економічної теорії і створення політичної економії інформації.

Але, крім того, людина є : а) продуктом природи, природною істотою, наділена природними силами (органами чуттів, нервами тощо); б) закономірним результатом розвитку Всесвіту, загальнопланетарним явищем, яка продукує та реалізує у праці свою думку. В результаті взаємодії людської думки, людської природи і людської праці виникає синергійний ефект, нова могутня продуктивна сила (за Вернадським – нова геологічна сила), яка акумулює, синтезує ноосферу, її сутність. Свідомість, наукова думка, як домінуючий елемент серед цих складових, організують в єдине ціле різні енергетичні потоки, синтезують біохімічну енергію (на біосферному рівні акумулювалася лише енергія сонця через фотосинтез або поглинання однієї органічної речовини, в т.ч. істоти іншою) принципово продукуючи при цьому нові види енергії (ноосферну і біосоціальну), які діалектично заперечують попередні.

Суть такого заперечення полягає в тому, що нові види енергії „запозичують” усе цінне й позитивне з менш розвинутих її форм і у складі якісно нового, найвищого виду соціальної енергії з’являється надзвичайно важливий елемент – соціальна культура. При цьому у важливу політекономічну категорію відгалужується сама культура (техніко-технологічна, виробнича, культура фізичної та розумової праці тощо). За її допомогою визначається ступінь гуманізації та екологізації економіки. Розвиток культури здійснюється за специфічними законами, найширший простір для дії яких має ноосфера.

Водночас лише в ноосфері найвищого рівня досягає розвиток особистості, її сутнісних сил, культури, моралі, психохімічних якостей та ін. В.І. Вернадський не створив завершеної теорії особистості, що не було його метою, утім він поставив нові принципи питання, сформулював оригінальні точки зору на особистість, визначив перспективні аспекти проблеми особистості, що відкривають нові можливості у вивченні цього найнеобхіднішого феномену природи [16, с. 179].

В контексті вченого Вернадського в принциповій основі методології неогенези „є чи не найбільш дискусійне питання, яке стосується взаємозалежності понять „людство як ціле” і „особистість”. Принциповою основою цієї методології є особистість, яка жодною мірою не є частка”, це завжди „мислячий центр перспективи”. Щодо понять „Планетарний Розум і планетарний інтелект”, то в даному разі йдеться про „розум і інтелект другого (похідного) порядку”. Це цілісність, у витоків якої стоять розум і інтелект особистості, який зберігається, стає дедалі більше самим собою. Хоч у значній частині наукових видань йдеться про домінування в сучасному глобальному просторі не „особистого” а „колективного” [17, с. 26]. Ось чому в ноосфері вирішальним і визначальним фактором є духовне життя особистості, в її спеціальному виявленні [18, с. 179]. Звідси випливає висновок вченого про те, що „немає нічого більш цінного в світі та нічого, що вимагає більшого збереження поваги, ніж вільна людська особистість” [19, с. 152]. В ноосфері послаблюється роль матеріального і посилюється роль духовного виробництва, нового впливу набуває розвиток продуктивних сил, зокрема продуктивної праці, основними чинниками якої є насамперед наукова, творча праця, як джерело генерування нових наукових ідей, здійснення творчих відкриттів, творчої активної людини і наукового колективу тощо. Дедалі більше акумулюється розум людства, який генерує і синтезує біохімічну енергію. Ось чому звільнення людини від рутинних технологічних дій, розвиток її творчого наукового потенціалу, максимальний вплив розуму, свободи наукового пошуку Вернадський вважав головним принципом ноосфери.

Еволюційний процес при цьому створює наукову думку соціального людства як нову геологічну силу і набуває особливого геологічного значення, а біосфера трансформується науковою думкою соціального людства в ноосферу, прискорюючи свої темпи і передбачаючи планетарне планування. Концепція сталого розвитку світової економіки, її інноваційної складової, виражає глибинну сутність цих процесів, важливу роль в яких відіграє інноваційна економіка розвинутих країн, що ґрунтується на знаннях.

Стосовно країн, що розвиваються проведені дослідження показали, що у них існують три головні бар’єри, які не допускають ефективно впроваджувати нові технології: 1) недостатня законодавча та інвестиційна база для стимуляції динамічної незалежності ризикової підприємницької конкуренції; 2) скорочення кількості підприємств, у яких виникає бажання (мотивація) працювати на ринку високих технологій; 3) низький рівень доходу на душу населення, що не створює стимулів і фінансових можливостей працювати на довгострокову перспективу [20]. Для цих країн не рідко постає питання створення умов для досягнення ними темпів зростання на 10-12 %, щоб населення змогло б вирватись із злиднів [21, с. 10].

Зростаюча нестача природних ресурсів та загострення на цьому ґрунті протиріч між державами обумовлюють підвищення інноваційного розвитку країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Проведення реконструкції, технічного переозброєння, модернізації зможе посилити інноваційну складову їх розвитку, а заодно і вплив на біосферу, її перехід в ноосферу.

Одним з найефективніших шляхів динамічного розвитку економіки України є проведення поглибленої модернізації. Розвиток української економіки на інноваційних засадах здійснюється мляво. Країна все більше відстає від лідерів світової економіки. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової не дотягує й до 5%, а обсяг виконаних наукових і науково-технічних робіт від ВВП – 0,95%. З чим йдемо на перемовини про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. Проведене у 2009 році обстеження 7639 юридичних осіб – виробників промислової продукції усіх організаційно-правових форм господарювання засвідчило: лише 21,1% з них повідомило про передбачувані перспективи заміни технологій, які використовуються, на передові до кінця поточного року. Основними факторами, що перешкоджали технологічному оновленню, виявилися: обмеженість фінансування (44% респондентів); низька кваліфікація персоналу (3,4%); неспроможність керівників різного рівня оцінити нові технології (4,9%); організаційні та правові проблеми (5,2%) та відсутність науково-технічної підтримки з боку інших організацій (4,2%) [22, с. 8, 9].

У цих умовах великий український капітал, найбільші компанії, які тільки й здатні закласти у себе інноваційні сегменти, здійснюють рейдерський переділ власності, спекулятивні операції з нерухомістю, отримують за зниженими цінами газ тощо. По суті вся українська економіка нині ворожа інноваційним зрушенням [23, с. 5].

На нашу думку, український інноваційний бізнес повинен зростати на основі посилення

інноваційної діяльності, а прибутки – від реалізації продукції, отриманої від впровадження інновацій. Прискорення інноваційного процесу – основний напрям побудови ноосфери.

Обговорюючи питання створення інноваційної Європи, керівники Європейського Союзу розробили Лісабонський проект повернення собі світового лідерства у надвисоких технологіях. Це обумовило збільшення підготовки молодих науковців, "імпорт" молоді з України, Росії та держав третього світу. Відбувається прискорене зменшення технологічного відставання від США.

Методологічний та практичний досвід Європейських країн з формування нових національних інноваційних стратегій органічно пов'язаний з інноваційною економікою розвинутих країн світу, що базується на знаннях.

Інноваційна економіка – це економіка суспільства, заснована на знаннях, інноваціях, на позитивному ставленні до нових ідей, машин, систем і технологій, на готовності їх практично реалізувати в різних сферах людської діяльності [21, с. 18]. Вона конкурентоспроможна, наукомістка, високо-технологічна економіка з високим рівнем комп'ютеризації продуктивних сил і робочих місць, з властивими їй інтегрованими її формами організації як самого відтворення так і окремих його фаз. У такій економіці джерелом її розвитку є науково-технічний прогрес а фундаментом – знання, економіка знань.

Економіка знань – тип економіки, що приходить на зміну індустріальному: індустріальна парадигма уступає місце парадигмі знань. Вернадський В.І. під знаннями розумів емпіричний факт, за іншими уявленнями – відтворювальні факти, ті, які піддаються перевірці та можуть бути використані для подальшого пізнання і разом з тим є особливим видом ідеалізації. На перше місце в економіці знань виходять процеси генерації, передачі, обміну, капіталізації та споживання знань. В цілому 60% приросту національного доходу розвинутих країн досягається приростом знань.

Проведений аналіз показав, що глобальний світовий розвиток біосфери характеризується тенденціями становлення нової цивілізації (ноосферної) постіндустріального суспільства. Ключовими та безпосередніми елементами продуктивних сил на мега-, макро-, мезо- та мікрорівнях соціально-економічних трансформацій стають інформація, креативність, знання, які у своїй комплексності синергії формують інтелектуальний капітал. Носієм індивідуальної інтелектуальної праці є фахівець, інноватор, а його діяльність інноваційна.

Сучасна світова економіка, яка все більше набуває ознак інноваційної, розвивається в напрямі створення єдиного економічного простору, де основними суб'єктами господарських відносин стають вже не країни, а багатонаціональні компанії та їх альянси.

Значне зростання потужностей ТНК змінило розташування сил на міжнародній арені, послабило роль національних держав. Цю обставину констатують багато авторів. В економічному просторі формується новий тип економіки, який ґрунтується на пріоритеті інвестиційних зв'язків у міжнародних відносинах.

Звідси випливає висновок, що інноваційна економіка заснована на знаннях, прогресуючи, набирає рис глобальної ноосферної економіки планетарного суспільства. Творча праця людини стає домінуючою перспективою розвитку. Ми розділяємо точку зору тих науковців [17, с. 26], які вважають, що творчість:

а) втрачає свою ринкову визначеність, стає трансринковою. Якщо ринок формується на засадах раціональності, то творча праця – це атрибут ірраціонального у вчинках людей. Творчість позбавляється раціоналізму, вона не термінована за своєю суттю, виходить за межі суто матеріальних мотивацій, перебуває поза прагматичними цілями і в цьому сенсі не піддається стандартизації, канонічним методам виміру;

б) становить невідчужувану діяльність;

в) не підпорядковується часовим детермінантам, має позачасовий вимір;

г) завжди є інноваційною;

д) утверджується на засадах конвергенції сфер матеріального і духовного виробництва, органічного поєднання їх в якісно нову, порівняно з економікою індустріалізму, структурну цілісність і саме в цьому сенсі є визначальним чинником суспільного прогресу.

Технологічний розвиток по висхідній лінії, перехід до 6 і 7-го технологічних укладів сприятимуть поглибленню технологічного „вибуху”, який уже зараз відбувається, винаходу і впровадженню нанотехнологій та ноотехнологій, радикальність дії яких створює синергійний ефект, направлений на розв'язання проблем жахливого забруднення довкілля, вичерпаності ресурсів ґрунту та природних енергетичних джерел, які на нас чекають в недалекому майбутньому та повного колапсу всього людства з великим вимиранням. Значному інноваційному розвитку світової економіки допоможе примінення ноотехнологій, до яких відноситься група квантових способів життєзабезпечення людей без біосферних пошкоджень [24, с. 21].

Ноотехнології, на нашу думку, є інноваційним потягом у побудові ноосфери В.Вернадського, системним спрямуванням побудови нооекономіки, в якій життєзабезпечення буде здійснюватись без пошкодження довкілля і загрози для здоров'я людей, і ноосупільства, заснованого на діяльності розумних інноваторів та творчих особистостей, що будуть розвиватися в гармонії з біосферою.

Висновки. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу є методологічною основою дослідження переходу біосфери в ноосферу в контексті глобального інноваційного розвитку світової економіки, яка потребує сталого розвитку. Проблеми нестачі природних ресурсів можна розв'язати на основі запровадження інновацій.

Здобутком колективної творчості вчених має стати нова наука про людину та її роль у розвитку і вдосконаленню суспільства та світу, фундаментом якої є вчення В. І. Вернадського про ноосферу.

Силова система тотального корпоративного глобалізму, що базується на традиційній системі економіки наживи, функціонує в умовах зростання конфліктів і наближення катастрофи.

Загальносвітова глобальна інтеграція, системні та структурні трансформації, як світової економіки, в тому числі інноваційної, знаннєвої, так і системи світопорядку в цілому, відображають закономірний стан переходу до глобального сталого розвитку, формування глобальної ноосферної економіки людського розуму, що забезпечить сталий розвиток людства, яке житиме і розвиватиметься як одна сім'я, а найвищою метою буде не нажива, а вища духовність і якість життя для всіх людей планети Земля.

Література

1. Ситник К.М. Володимир Вернадський і Академія // К.М. Ситник, В.В. Шмигівська. – К. : Наук. Думка, 2006. – С. 312.
2. Чухно А. Науково-технологічний розвиток, як об'єкт дослідження еволюційної економічної теорії / А. Чухно // Економіка України. – К. : Преса України, 2008. – №1. – С. 12-22.
3. Галковська Т. Академічні фінанси хором співають романси. «Дзеркало тижня» від 23 квітня 2005, № 15–16. – С. 18.
4. Медоуз Д.Х. Переделы роста. Доклад по проекту Римского клуба «Сложное положение человечества» // Медоуз Д.Х., Медоуз Д.Л., Рандерс И., Бернс В.В. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1991 // За переделами роста. М.: Прогресс, 1994.
5. Березянюк Т.В. Трансформації корпоративних структур у процесі розбудови національної ринковості / Т.В. Березянюк // Інвестиції: країни та досвід, 2009. – № 12. – С. 27-30.
6. Пасічна М. Становлення, розвиток і перспективи ринку прав та шкідливі викиди парникових газів / М. Пасічна // Економіка України, 2010. – № 10. – С. 81.
7. Суэтин А. Биосфера и человечество: логика выживания / Суэтин А. // Мэи. МО., 2007. – № 5. – С. 115.
8. Геєць В. Конфігурація геополітичної карти світу та її проблемність / В. Геєць // Економіка України. – 2011. – №1.- К. : Преса України. – С. 4-15.
9. Мочерний С.В. Економічна теорія: [навч. посіб.] / Мочерний С.В. – К. : Академія, 2005. – С. 620.
10. Вернадський В.М. О переделах биосферы / В.М. Вернадский // Известия АН СССР. Сер. Геол. – 1937. – № 1. – С. 3-24.
11. Вернадский В. И. Химическое строение биосферы Земли и ее окружения / В. И. Вернадский. – М., 1965. – С. 327.
12. Корнійчук Л. Теоретичні основи реалізації концепції сталого розвитку / Л. Корнійчук // Економіка України. К. : Преса України, 2010. – № 2. – С. 72.
13. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології: [навч. посіб.] / Рибалка В.В. – К. : ІПППО АПН України, 2006. – С. 147.
14. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: Логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. – К. : Преса України, 2009. – № 1. – С. 16.
15. Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера / Вернадский В.И. – М. : Айрис, 2004. – С. 274-277, 291, 314.
16. Гальчинський А. Принципи ноогенезу в контексті вченого В. Вернадського / А. Гальчинський // Економіка України. – К. : Академія, 2005. – С. 620.
17. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М. : Наука, 1988. – С. 520.
18. Баландин Р.К. Вернадский: жизнь, мысль, бессмертие / Баландин Р.К. – М. : Знание, 1988. – С. 208.
19. Бажал Ю.М. Знаннєва економіка – економіка конкурентоспроможності [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: // [www.isu.ua \(upbads/consuh/29.doc\)](http://www.isu.ua/upbads/consuh/29.doc).
20. Хромов М.І. Економічний розвиток в єдності процесів формування та використання людського капіталу / М.І. Хромов // Економіка та держава. – 2010. – № 1. – С. 59.
21. Федулова Л.І. Інноваційна Економіка : [підручник] / Федулова Л.І. – К. : Либідь, 2006. – С. 3-478.
22. Пересяк В. Інноваційний розвиток під різними кутами зору/ В. Пересяк // Економіст – 2011. – № 2. – С. 8, 9.
23. Пахомов Ю. Український ринок до цих пір залишається примітивним / Ю. Пахомов // Економіст – 2011. -№ 1.- С. 5.
24. Корсак К. Нооекономіка (4-та хвиля) – шлях сталого розвитку людства у хх1 столітті / К. Корсак // Економіст – 2011. – № 1. – С. 20-23.

Надійшла 26.04.2011